

Risalelerde tefekkür hakkında neler deniyor; doğru ve faydalı tefekkür ne demektir?

Tefekkür, Allah'ın kainat mektebinde isim ve sıfatlarının tecellilerini okuyup, ona göre iman ve amelde bulunmak demektir. Her şey üstünde Allah'ın isim ve sıfatlarının nakışlarını ve tecellilerini görüp okumak ve bunları marifet ve muhabbette vasıta yapmak, tefekkürü diğer düşüncelerden ayırıyor.

Yani insanın felsefi bir nazar ile kainatı incelemesi ve hayretler içinde kalması İslam dilindeki tefekkür değildir. **Tefekkür** kuru bir düşünce değil, içinde **marifet**, **muhabbet** ve **ibadetin** de bulunduğu kapsamlı bir terimdir. Bu kıvamdaki bir tefekkür, hem imanı hem ibadeti hem düşünceyi hem de ahlakı inkişaf ettirir.

Risale-i Nurların bütün parçaları tefekkürün somut bir şekli gibidir. Soyut olarak tefekkürü anlayamayanlar, onu somutlaştıran Risale-i Nurlara bakabilirler.

Bu zamanda tefekkürü sağlamlaştıran rükünler ve metotlar vardır ki, bunlardan birisi **burhan-ı inni** diğeri ise **mana-yı harfi**dir.

Burhan-ı innî, eserden müessire, sebeplerden neticelere gidilerek yapılan bir istidlâldir.

Mesela, Selimiye Camiini bütün yönleriyle inceliyor, ondaki sanata hayran kalıyor ve sonunda, *“Böylesine muhteşem bir eserin mimarı, elbette büyük bir dâhi, eşsiz bir sanatkârdır.”* hükmüne varıyorsunuz. Yani eserden müessire giderek bir istidlal yapmış oluyoruz ki, Risale-i Nurlarda ağırlıklı bu delil tarzı kullanılıyor.

Bu zamanda materyalist felsefe, insanların kalp ve gönül dünyasını ziyadesiyle yıpratıp yaraladığı için, onların bu yarasına uygun olarak eserden müessire metodu kullanılmıştır. Yani metodu ve hangi delilin ağırlıklı olması gerektiğini belirleyen ve şekillendiren husus, muhatabın manevi hastalığı ve manevi gereksinimleridir. Maddeye tapma derecesine gelmiş bir toplumda, tümünden gelim metodunu ağırlıklı kullanmak tesirsiz kalır. Ama maddeden hareketle maddenin yaratanına intikal etmek bu toplum için en salim ve güzel yoldur.

Mana-yı harfi: Mahlukata ve bütün kainata Allah hesabına ve Allah'ın sanatı ve eseri nazarı ile bakmaktır. Yani kendi başına bir mana ifade etmez. Ancak başkasına işaret ederse, anlam kazanır manasınadır. Bir elmada, kendi nefesine bakan bir yön varsa, Mucidi ve Sanatkarı olan Allah'a bakan yüzlerce yönü vardır. İşte burada sanatkara ve mucide bakan yüzlerce yöne mana-yı harfi denilmiştir.

Mana-yı harfi ile iman aynı anda bulunuyor. Yani mana-yı harfi harici delillerden

sonra teşekkül eden bir iman formülüdür. Bu cihetle bakarsak mana-yı harfi burhan-ı inni delilinin bir neticesi ve bir sonucudur. **İnni delili** insanı imana ve mana-yı harfiyeye zorlayan ve teşvik eden bir tetikleyicidir diyebiliriz.

Bu hatlar üzerinden tefekkür edersek, tefekkürümüz tam olur inşallah.